

MĚSTO
VELKÉ MEZIŘÍČÍ

Index štěstí jako ukazatel kvality života ve Velkém Meziříčí

Bc. Ing. Josef Švec

Město Velké Meziříčí

Radnická 29/1, 594 13 Velké Meziříčí

e-mail: svec@mestovm.cz, tel.: 566781150, www.velkemezirici.cz

**MĚSTO
VELKÉ MEZIŘÍČÍ**

ZÁKLADNÍ DATA

- **Počet obyvatel města:
11 800**
- **Místních částí: 7**
- **Počet obyvatel
správního obvodu
Velkého Meziříčí:
35 800**
- **Obcí ve správním
obvodu Velkého
Meziříčí: 71**

Tento příspěvek si klade za cíl představit jeden z možných ukazatelů sledování udržitelného rozvoje – Hrubé národní štěstí (Gross National Happiness; GHN). GHN je zcela jiným indexem než se běžně používá v euro-americkém civilizačním okruhu a jedním z mála používaných indexů, které nesledují pouze materiální růst. GHN je úzce spjatý s buddhistickým způsobem vnímání pocitu štěstí, naplnění života a blahobytu společnosti. Pro použití tohoto konceptu v podmínkách České republiky potažmo střední Evropy, musela být metodologie indexu poupravena a následně testována na průřezové populaci středně velkého města Velké Meziříčí na Vysočině. Šetření zastřešila Katedra rozvojových studií, UP Olomouc, Doc . Pavel Nováček, Mgr Jiří Teichmann

V současnosti nejvíce používaným ukazatelem ekonomické úspěšnosti je hrubý domácí produkt (HDP). HDP je celková peněžní hodnota statků a služeb vytvořená za dané období (obvykle jeden rok) na určitém území. Je to vlastně ukazatel výkonnosti ekonomiky státu. V mezinárodních srovnáních se nejčastěji používá HDP na jednoho obyvatele. HDP se skládá ze spotřeby (soukromé a vládní), investic a čistého vývozu (tj. rozdílu mezi vývozy a dovozy). Obdobným ukazatelem je hrubý národní produkt (HNP), který měří hodnotu zboží a služeb vyrobených občany daného státu bez ohledu na území.

Radikálně odlišným ukazatelem měření úspěšnosti země a společnosti je tzv. hrubé národní štěstí (Gross National Happiness – GNH). Hrubé národní štěstí je pokusem definovat kvalitu života více holisticky a s ohledem na nemateriální aspekty života, než to činí HDP. Konvenční rozvojové modely považují ekonomický růst za nejdůležitější cíl. Koncept GNH je založen na předpokladu, že rozvoj lidské společnosti je možný, když materiální a duchovní rozvoj jdou ruku v ruce a navzájem se doplňují. Koncept se však od počátku potýká s jedním nedostatkem – je velmi těžké definovat štěstí, protože je to velmi subjektivně prožívaný stav.

Podnět k vytvoření nového indexu Hrubého národního štěstí, který by neměřil pouze materiální spotřebu, dal v sedmdesátých letech bhútánský král Džigme Singye Wangchuck. GNH vychází z předpokladu dlouhodobě udržitelného rozvoje, ve kterém by měly být vyrovnány složky materiální s nemateriálními a duchovními. Pojem štěstí je v Bhútánu chápán odlišně než v podmínkách střední Evropy. Proto i GNH byl navržen tak, aby potřeby celé společnosti byly propojeny s politikami státní správy na národní, ale také na lokální úrovni. Bhútánská společnost chápe štěstí jako multidimenzionální pojem zahrnující lidské zdraví a životní úroveň, úroveň zdravotnictví a školství, využití času, tradiční kulturní hodnoty, mezilidské vztahy, dobré vládnutí nebo kvalitu životního prostředí.

Bhútánský index Hrubého národního štěstí se po revizi skládá ze 33 indikátorů, které jsou rozděleny do devíti skupin tzv. dimenzí. Index je konstruován na základě vícerozměrné metody Sabiny Alkire a Jamese Fostera. Tato metoda počítá s různými typy individuální deprivace pocíťované např. z nedostatečné životní úrovně a chudoby, nedostatku vzdělání a poznání, nedostatku pracovních příležitostí. Na základě této metody dojde k identifikaci nešťastných a následnému výpočtu indexu. Naplnění těchto dimenzí je považováno za naplnění štěstí člověka.

V případové studii obyvatel města Velké Meziříčí (10 tis. obyvatel), bylo nutno indikátory a dimenze upravit na podmínky České republiky. K výběru dimenzí a následně dílčích indikátorů se měli možnost vyjádřit oslovení odborníci z univerzit a vybraných pracovišť a také zástupci města Velkého Meziříčí. Do dotazníkového šetření, které je základem pro výpočet GNH bylo vybráno šest dimenzí se 71 indikátory. Jednotlivé dimenze i proměnné byly nastaveny tak, aby měly stejnou váhu. Respondenti každému indikátoru přiřazovali hodnoty nula až pět, kde nula znamenala nesouhlas s daným tvrzením a naopak hodnota pět znamenala úplný souhlas. Maximálně bylo možné dosáhnout 355 bodů. Dotazníkového šetření se účastnilo sto vybraných respondentů na základě matričních údajů města Velkého Meziříčí podle pohlaví, věku a nejvyššího dosaženého vzdělání tak, aby procentuálně odpovídali složení populace města Velkého Meziříčí

Dimenze Hrubého národního štěstí.

Dimenze bhútánského indexu		Dimenze indexu Velkého Meziříčí	
1.	Psychologická pohoda	1.	Zdraví a psychická pohoda
2.	Zdraví	2.	Vzdělání a kultura
3.	Využití času	3.	Životní prostředí (včetně morální ekologie)
4.	Vzdělání	4.	Životní úroveň a využití času
5.	Kulturní rozmanitost a odolnost	5.	Vitalita komunity
6.	Dobré vládnutí	6.	Dobré vládnutí
7.	Vitalita komunity		
8.	Ekologická rozmanitost a odolnost		
9.	Životní standard		

Vlastní výpočet indexu Hrubého národního štěstí probíhá ve dvou fázích. Prvním krokem je identifikace skupin obyvatel, kteří přesáhli mezní hodnotu a považují se za šťastné ve svém životě. Mezní hodnota, která odděluje dosažení štěstí v dané dimenzi, byla stanovena v souladu s bhútánskou metodikou na 66 %. Dosáhne-li respondent v dané dimenzi této či vyšší hodnoty, je považován za šťastného. Následně pokud respondent dosáhne štěstí ve 2/3 a více dimenzích (tzn. 4 a více), je tento člověk považován za šťastného či spokojeného se svým životem.

Druhým krokem je výpočet číselné hodnoty indexu. GNH se pohybuje na stupnici v rozmezí nula až jedna. Nula znamená, že populace je zcela nespokojena se svým životem a lidé se necítí šťastni, naopak hodnoty blíží se číslu jedna znamenají, že lidé jsou šťastni a považují svůj život v daném regionu za pozitivní a naplněný.

Index GNH byl, navržený tak, aby zohledňoval pobídky politiky na zvyšování štěstí. Výpočet se zaměřuje na zvyšování štěstí u zatím nespokojených lidí se svoji kvalitou života.

V případě Velkého Meziříčí: $GNH = 1 - 0,350 = \underline{0,650}$

H 54,0 % 0,540

A 64,2 % 0,642

nenaplněné dimenze u nešťastných lidí 208

celkový počet dimenzí u nešťastných lidí 324

324 dimenzí 100 %

208 dimenzí A %

A = 64,2 %

Kdy H reprezentuje podíl lidí, kteří se necítí být šťastni ve více než 2/3 dimenzí. A označuje průměrný podíl domén, ve kterých dosud nešťastní lidé pocítují nedostatek uspokojení. A tedy označuje šíři nedostatku.

Spokojenost s jednotlivými dimenzemi

Ženy	%	Muži	%
Životní prostředí (včetně morální ekologie)	89	Životní prostředí (včetně morální ekologie)	79
Zdraví a psychická pohoda	72	Vzdělání a kultura	64
Vzdělání a kultura	70	Zdraví a psychická pohoda	55
Vitalita komunity	58	Životní úroveň a využití času	49
Životní úroveň a využití času	34	Vitalita komunity	43
Dobré vládnutí	23	Dobré vládnutí	19

V případě Velkého Meziříčí: $GNH = 1 - 0,350 = \underline{0,650}$

H 54,0 % 0,540

A 64,2 % 0,642

nenaplněné dimenze u nešťastných lidí 208

celkový počet dimenzí u nešťastných lidí 324

324 dimenzí 100 %

208 dimenzí A %

A = 64,2 %

Kdy H reprezentuje podíl lidí, kteří se necítí být šťastni ve více než 2/3 dimenzí. A označuje průměrný podíl domén, ve kterých dosud nešťastní lidé pocítují nedostatek uspokojení. A tedy označuje šíři nedostatku.

Celkový výsledek indexu štěstí dosáhl hodnoty 0,650. Nejšťastněji (84 %) se populace města Velkého meziříčí cítí v hodnocení kvality životního prostředí a morální ekologie. Naopak největší rezervy a nesouhlas panuje s politikou dobrého vládnutí. Pozitivně tuto dimenzi hodnotí pouze 21 % občanů. Druhou a třetí dimenzí, ve které občané dosahují poměrně vysoké hodnoty štěstí 67 %, respektive 64 % jsou dimenze vzdělání a kultury, resp. zdraví a psychické pohody. V dimenzi hodnotící vitalitu komunity se pozitivně vyjádřilo 51 % občanů města. To může vést k zamyšlení, proč si sousedé vzájemně tolik nepomáhají a z jakého důvodu nejsou vztahy v komunitě na lepší úrovni. Dimenze, která hodnotí životní úroveň a využití volného času, byla druhá nejhůře hodnocená, pozitivně ji vnímá jen 41 % respondentů.

Výsledky indexu štěstí v této případové studii jsou s bhútánskými hodnotami prakticky neporovnatelné. Princip dotazníkového šetření a metodologie výpočtu byla zachována, ovšem dotazníkové otázky vztahující se k principům udržitelného rozvoje a kvality života jsou odlišné. Dotazník musel být přizpůsoben na podmínky středoevropského způsobu života a priorit člověka, které se od těch buddhistických velmi liší.

Na zvyšování celkového Hrubého národního štěstí ve Velkém Meziříčí se nejvíce podílí dimenze číslo tři zaměřená na životní prostředí a morální ekologii, zatímco dimenze dobrého vládnutí celkovou hodnotu indexu štěstí naopak snižuje. Výsledky jsou porovnatelné s indexem počítaným v jiných studiích na území České republiky.

**Poděkování - Katedře rozvojových studií, UP Olomouc, Doc .
Pavelu Nováčkovi, Mgr Jiřímu Teichmannovi**

Hrubé národní štěstí aneb jak jsou obyvatelé Velkého Meziříčí spokojeni s kvalitou života ve městě

V listopadu r. 2014 probíhal ve městě výzkum ve spolupráci se Zdravým městem Velké Meziříčí a s Katedrou rozvojových studií PŘF UP v Olomouci, který se zaměřoval na zjištění, jak jsou obyvatelé města spokojeni s kvalitou života a obecně se svým žitím ve městě. Na výzkumu se také podílelo deset studentů gymnázia – Simona Havlátová, Hana Hledíková, Markéta Kamenská, Kateřina Kryštofová, Lucie Kudláčková, Petra Macková, Nikola Malcová, Iveta Marková, Adam Ostrý a Adéla Strnadová – kteří oslovovali místní obyvatele, podle předem stanoveného klíče.

Proč zrovna Hrubé národní štěstí?

V současnosti je jedním z nejvíce používaných ukazatelů hrubý národní produkt (HDP), což je celková peněžní hodnota statků a služeb vytvořená za dané období (obvykle jeden rok) na určitém území. Je to vlastně ukazatel výkonnosti ekonomiky státu. HDP často nesprávně bývá prezentován jako ukazatel kvality života a blahobytu. K jeho růstu přispějí i přírodní katastrofy, jako jsou povodně nebo degradace životního prostředí způsobená nadměrnou těžbou, protože do obnovy škod je zapotřebí přivést velké množství investic. Na člověka a jeho kvalitu života a zdraví mají tyto přírodní katastrofy nepochybně negativní vliv.

Radikálně odlišným ukazatelem měření úspěšnosti země a společnosti je tzv. hrubé národní štěstí (Gross National Happiness – GNH). Hrubé národní štěstí je pokusem definovat kvalitu života více holisticky a s ohledem na nemateriální aspekty života, než to činí HDP. Konvenční rozvojové modely považují ekonomický růst za nejdůležitější cíl. Koncept GNH je založen na předpokladu, že rozvoj lidské společnosti je možný, když materiální a duchovní rozvoj jdou ruku v ruce a navzájem se doplňují. Pojem štěstí je chápán poněkud širěji, než tomu bylo dosud. Proto i GNH byl navržen tak, aby potřeby celé společnosti byly propojeny s politikami státní správy na národní, ale také lokální úrovni. V indexu se odráží lidské zdraví a životní úroveň, úroveň zdravotnictví a školství, využití času, tradiční kulturní hodnoty, mezilidské vztahy, dobré vládnutí nebo kvalita životního prostředí v nejbližším okolí.

Jak se cítí být „šťastní“ naši spoluobčané?

Výzkum ukázal, že ve Velkém Meziříčí jsou obyvatelé ve srovnání s jinými obcemi poměrně šťastní. O něco lépe se cítí ženy, u kterých hodnota GNH dosáhla 0,700 bodů (1 je maximum), zatímco u mužů o něco méně (0,600). Vybraní respondenti vyhodnocovali otázky v šesti tematických kategoriích na stupnici 0 – 5, kde pětka znamenala absolutní spokojenost. Jak se ukázalo, nejvíce obyvatel (84 %) je spokojeno s kategorií, životního prostředí a morální ekologii. S oblastí vzdělání a kultury je spokojeno 67 % obyvatel Velkého Meziříčí a stav svého zdraví a psychické pohody hodnotí kladně 64 % lidí. Kategorii, kde se hodnotila vitalita komunity a respondenti odpovídali na otázky týkající se sousedských a rodinných vztahů a pocitu bezpečnosti ve svém okolí, hodnotí pozitivně 51 % obyvatel. Což vede k zamyšlení, proč si sousedé vzájemně tolik nepomáhají nebo z jakého důvodu nejsou vztahy v komunitě na lepší úrovni. Jednou z kategorií s nejmenším dosaženým štěstím (40 %) je kategorie, která hodnotí životní úroveň a využití volného času, ale i pracovní náplň. Absolutně nejmenší spokojenost (21 %) potom panuje v kategorii, která hodnotí tzv. dobré vládnutí. V této oblasti se respondenti mohli vyjádřit k hodnocení státní správy a politiky, k důvěře ve státní správu a státní orgány, jako jsou soudy, krajská a místní samospráva, policie, ale i sdělovací prostředky, jako je internet, noviny, televize a rozhlas.

I přestože v některých hodnotících kategoriích se respondenti nevyjádřili nanejvýš spokojeně, zůstávají obyvatelé města Velkého Meziříčí s celkovým výsledkem 0,650 jedni z nejspokojenějších se svými životními podmínkami v porovnání s ostatními městy, kde se tento výzkum konal.

Mgr. Jiří Teichmann, Katedra rozvojových studií, Přírodovědecká fakulta, Univerzita Palackého Olomouc, Josef Švec, Zdravé město Velké Meziříčí

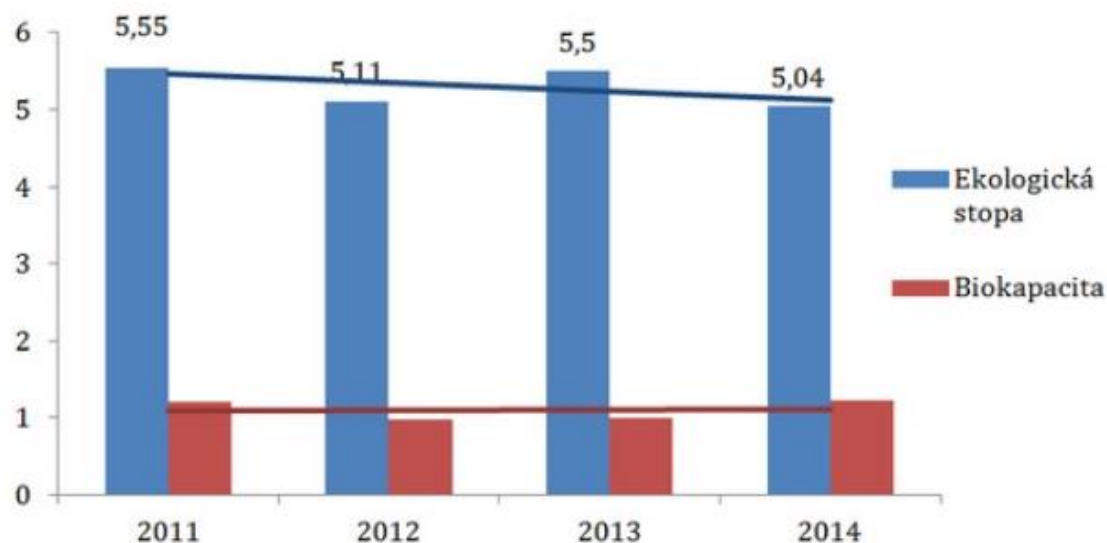
Ekologická stopa města

Ekologická stopa města je komplexním ukazatelem environmentální udržitelnosti města. Převádí zdroje (např. elektrický proud, zemní plyn, benzín, stavební materiál, potraviny, dřevo, atd.) spotřebované obyvateli a institucemi sídlícími ve městě a odpady, které vytvoří, na odpovídající bioproduktivní plochy. Porovnává je se zdroji, které má město k dispozici – s jeho biokapacitou.

Ekologická stopa Velkého Meziříčí 2011 – 2014

Ekologickou stopu můžeme porovnat s tím, kolik „přírody“, tedy zelených ploch a zdrojů má město k dispozici. V případě Velkého Meziříčí překračuje stopa biokapacitu města 4,5 krát, což je v porovnání s jinými městy příznivý výsledek.

Ekologická stopa Velkého Meziříčí 2011 - 2014

Město Velké Meziříčí

U S N E S E N Í

23. rada města

dne 5.10.2011

číslo usnesení 458/23/RM/2011/Veřejný

Deklarace k ekologické stopě města

I. rada města-schvaluje

deklaraci k ekologické stopě města.

Výsledek hlasování

Pro: 7

Proti: 0

Nehlasoval: 0

Zdržel se: 0

Usnesení bylo: **PŘIJATO**

Vytvořeno dne 6.10.2011 13:43:35

**MĚSTO
VELKÉ MEZIŘÍČÍ**

Děkuji za pozornost.

Dotazy?

Bc. Ing. Josef Švec

*Město Velké Meziříčí
Radnická 29/1, 594 13 Velké Meziříčí
e-mail: svec@mestovm.cz, tel.: 566781150,
www.velkemezirici.cz*

**MĚSTO
VELKÉ MEZIŘÍČÍ**

